

موضع ترکیه؛ نسبت به جنگ روسیه- اوکراین

آیا جنگ روسیه- اوکراین بر منافع ترکیه در منطقه تأثیر می‌گذارد؟

علیرغم اعمال محدودیتها، برای کشتیهای جنگی در بسفر، روشن است که ترکیه - مانند سایر کشورها از جمله اسرائیل - به دنبال یک راه میانه دفاعی، از نظراهدردی و مورد تردید از نظر اخلاقی است اگرچه این کشور، در جریان تصویب قطعنامه مجمع عمومی سازمان ملل، رأی به محکومیت روسیه داد اما هنوز روسیه را تحریم نکرده است یا آسمان خود را به روی هواپیماهای جنگی این کشور، بسته است. برخی از ناظران، تفاوت‌های بین سیاست ترکیه و رویکردهای قطعی حمایتی از اوکراین، در اتحادیه اروپا^۶ و ناتو^۷ را برجسته نموده‌اند و اشاره کرده‌اند که آنکارا، تلاش دارد تا از هر دو طرف نفع ببرد؛ یعنی در لفظ به استقلال اوکراین پایبند است و برای میانجیگری اعلام آمادگی می‌کند و از سوی دیگر، به سمت روسیه، گرایش نشان می‌دهد. منطق بیشتری برای این مسئله وجود دارد، به ویژه پس از خرید سیستم پدافند هوایی روسی که به ۴۰۰۵ مشهور است.

استیون ای کوک^۱، ۳ مارس ۲۰۲۲، در این یادداشت تلاش کرده است^۲ به چند پرسش پاسخ دهد. در واقع نویسنده به این نتیجه رسیده که آنکارا به دلیل تجربه تورم بالا، موضعی میانه نسبت به جنگ اوکراین در پیش گرفته است تا روابط تجاری و بازرگانی خود را با هر دو کشور روسیه و اوکراین حفظ کند.

ترکیه چگونه به تهاجم روسیه به اوکراین، واکنش نشان داد؟

دولت ترکیه، تهاجم روسیه را یک «جنگ» دانست. از این رو پیمان سال ۱۹۳۶ مونترو^۳ این حق را به او می‌دهد تا تنگه بسفر^۴ - که به دریای سیاه^۵ منتهی می‌شود - را به روی کشتیهای جنگی ببندد اگرچه این اقدام، قابل انطباق بر هر کشتی است ولی روشن است که هدف آن، ناوگان کشتیهای روسی است در صورتی که مسکو، تلاش کند تا توان آتش خود را تقویت نماید. تصمیم ترکیه، حداقل یک تصمیم نمادین مهم، در حمایت از اوکراین است.

1. Steven A. Cook
2. Where Turkey Stands on the Russia-Ukraine War
3. 1936 Montreux Convention
4. Bosphorus Strait
5. Black Sea

6. European Union
7. North Atlantic Treaty Organization

به‌رحال اینکه منافع ترکیه، با روسیه در عرصه‌های حیاتی، از همه مهم‌تر سوریه، گره خورده است، چندان به گرایش داشتن، شباهت ندارد و بیشتر حاکی از پذیرش و تصدیق روسیه است. در آنجا ترکیه می‌خواهد تا از ظهور یک دولت گُرد، جلوگیری نماید و فشار را بر بیگانهای مدافع خلق،^۱ حفظ کند. گروهی که با حزب کارگران کردستان^۲ که آمریکا و ترکیه آن را یک سازمان تروریستی میدانند، مرتبط است. برای نیل به این اهداف، مقامات ترکیه، باید حساسیتهای روسها را در نظر بگیرند چرا که مسکو، مهمترین بازیگر خارجی در سوریه است؛ بنابراین می‌تواند عملیاتیهای نظامی ترکیه در این کشور را با دشواری مواجه کند و تلاشهای دیپلماتیک آن را، بینتیجه نماید.

روسیه چگونه در راهبرد سیاست خارجی گسترده‌تر ترکیه، گنجانده می‌شود؟

در سالهای اخیر، ترکیه به دنبال هدفی بوده است که بهترین توصیف آن، استقلال سیاست خارجی است. آنکارا به عنوان یک قدرت مهم در مدیترانه، خاورمیانه و قفقاز، از یک

سیاست خارجی چندوجهی پیروی می‌کند که گاهی با همتایانش در ناتوتضاد دارد. مثلاً در سال ۲۰۱۷، ترکیه تصمیم گرفت تا سامانهٔ ۴۰۰s را خریداری کند. این گام، هم‌زمان شد با افزایش گفت‌وگوها بین آنکارا و مسکو که نتیجه‌اش بهبود روابط اقتصادی و بحثها درباره عمق بخشیدن به روابط دیپلماتیک و حتی نظامی بود.

در همین زمان، ترکیه و روسیه خود را در دو طرف مخالف بحران‌های مهم منطقه‌ای یافتند، از جمله در سوریه، یمن و منطقه قریباغ کوهستانی، منطقه‌ای که ارمنستان و آذربایجان اخیراً بر سر آن وارد جنگ شدند حتی با اینکه آنها حامی طرفهای مختلفی در این مناطق بودند، رئیس‌جمهور ترکیه، رجب طیب اردوغان^۳ و همتای روسیاش، ولادیمیر پوتین^۴، روند گفت‌وگورا حفظ کردند.

اوکراین چه می‌شود؟

ترکیه به صورت کلی، از استقلال اوکراین و تمامیت ارضی آن حمایت کرده است. اردوغان، الحاق کریمه^۵ به روسیه، در سال ۲۰۱۴ را محکوم کرد و از تاتارهای کریمه، (یک گروه

قومی ترک) که در حکومت روسیه، رنج دیده‌اند، حمایت و جانب‌داری نمود. ترکیه قبل از جدیدترین حملهٔ روسیه به اوکراین، پهپادهای رزمی، به این کشور فروخته است اگرچه برخی گزارشها، حاکی از این هستند که تنها در حدود دوازده تا بیست عدد تحویل داده شده‌اند. با این وجود، پهپادهای بایراکتاریبی^۶، فارغ از تعدادشان، گُشنده بودند و عملکرد خوبی در لیبی، سوریه و قریباغ کوهستانی داشته‌اند.

چقدر محتمل است که این جنگ بر منافع ترکیه در منطقه تأثیر بگذارد؟ ترکیه تلاش کرده است تا روابط تجاری و بازرگانی خود را با هر دو کشور روسیه و اوکراین، گسترش دهد. همچنین ترکیه، مقصدی برای گردشگران روسی و واردکننده نفت و گاز این کشور است. به همان میزان که جنگ بر این روابط تأثیر گذاشته است و بهاء انرژی را بالا برده است، اقتصاد ترکیه - که همانکون تورم بیش از ۵۰ درصدی را تجربه می‌کند - نیز پیامدها را احساس خواهد کرد.^۷

6. Bayraktar TB2

۷. منبع:

<https://www.cfr.org/in-brief/where-turkey-stands-russia-ukraine-war>

3. Recep Tayyip Erdogan

4. Vladimir Putin

5. Crimea

1. People's Protection Units

2. Kurdistan Workers' Party